

Hvordan sette grenser for voksne barn?

En italiensk domstol ga nylig en mor på 75 år medhold i at hennes to sønner på 40 og 42 år kan kastes ut av hennes bolig. I England avviste domstolen et søksmål fra en sønn på 41 år som saksøkte sine foreldre på 69 og 71 år etter at de reduserte hans ukepenges. Eksempelene er spesielle, men også i Norge er det voksne barn som bor hjemme og som helt eller delvis lever på sine foreldre lenge etter at de er blitt myndige. Hvor langt rekker egentlig foreldreansvaret og hva kan du gjøre om ditt voksne barn nekter å flytte ut?

Som forelder vil du alltid være glad i dine barn og ønske dem alt godt uavhengig av deres alder. Ofte føles et stort savn når barna flytter ut for å studere eller starte sine egne liv og det blir stille i boligen. Noen ganger blir imidlertid barna boende hjemme altfor lenge, eller de flytter tilbake til foreldrene etter studier eller samlivsbrudd. Det kan også være tilfeller hvor de voksne barna bor i nærheten av sine foreldre og ofte stikker innom uten forvarsel og forventer både oppvarming og lån av bil eller penger.

I denne artikkelen skal jeg se nærmere på regelverket og vise til noen praktiske eksempler og tips om hvordan foreldre kan forholde seg til friske voksne barn som tror de kan bo hjemme eller leve på sine foreldre lenge etter at de burde tatt ansvar for eget liv.

For ordens skyld presiseres at det naturligvis finnes situasjoner hvor voksne barn av helse-, følelsesmessige eller økonomiske årsaker bør gis all den støtte foreldre kan gi. Disse situasjonene omtales imidlertid ikke i denne artikkel.

Norge

Foreldreansvar er den rett og plikt foreldre har til å bestemme for barnet i personlige forhold. Foreldrene skal utøve foreldreansvaret ut fra barnets behov og interesser.

Det følger av barneloven at foreldrene har plikt til å bære utgiftene knyttet til forsørgelse og utdanning for sine barn. Denne underholdsplikten begrenses imidlertid av foreldrenes økonomiske kår. Plikten til å finansiere barnas utdanning beror dessuten på barnets evner og anlegg. Underholdsplikten bortfaller normalt når barnet fyller 18 år, med mindre noe annet er avtalt, for eksempel i forbindelse med en skilsmisse.

Dessuten kan barna i henhold til barneloven ha krav på et pengetilskudd for å fullføre vanlig skolegang, altså frem til avslutning av videregående skole. I noen tilfeller kan foreldrene dessuten pålegges å yte tilskudd også til annen videreutdanning. Dette forutsetter imidlertid en interesseavveining, men vil kunne være aktuelt dersom barnet ikke kan få stipend eller lån fra Statens lånekasse.

Hovedregelen er dermed at et barn ikke har juridisk rett til å bo hjemme etter fylte 18 år, men kan ha rett på et pengetilskudd for å fullføre vanlig skolegang.

Norge er et av de landene i Europa der unge voksne tidligst flytter ut fra foreldrehjemmet, vanligvis i begynnelsen av 20-årene, og slik har det vært i mange år. Dette i motsetning til mange andre land i Europa, hvor barna ofte bor hjemme til de har passert 30 år. Det vil imidlertid være interessant å se om situasjonen også i Norge vil endre seg nå som renten har steget og det er vanskelig for unge å komme seg inn på boligmarkedet, særlig i de store byene.

Italia

I Italia bor nesten 70 prosent av befolkningen mellom 18 og 34 år fortsatt hjemme hos foreldrene. I 2022 var gjennomsnittsalderen for når barna flyttet ut 30 år og tallet er stigende. Man omtaler disse barna gjerne som «bamboccioni», som betyr «store babyer». Ifølge avisen The

PÅ FLYTTEFOT. Det er ingen selvfølge at voksne barn flytter ut. Hva gjør man da?

Guardian skyldes dette vanskelige økonomiske forhold og at det tar lang tid å finne en jobb med stabil inntekt, samtidig som flergenerasjonshjem er kulturelt og historisk sett vanlig i Italia.

I saken nevnt tidligere hadde moren på 75 år sett seg lei på at hennes to voksne sønner på 40 og 42 år, som begge var i jobb, nektet å flytte ut av barndomshjemmet. De bidro verken med husleie eller husarbeid eller andre gjøremål. Moren ble til slutt så lei av dette at hun ba domstolen om bistand til å få kastet dem ut. Dommeren støttet morens krav og utstedte en utkastelsesordre mot sønnene.

Fra Italia kan jeg også nevne en annen sak hvor en musiker på 35 år saksøkte sine foreldre med krav om økonomisk støtte. Han mente at hans inntekt på ca. 220.000 kroner i året ikke var nok til å leve for og gikk derved til sak mot foreldrene. Italias Høyesterett avviste hans krav og uttalte at unge voksne ikke har automatisk rett til økonomisk støtte fra sine foreldre.

England

I England kunne man i 2021 lese om en arbeidsledig jurist på 41 år som saksøkte sine foreldre etter at de reduserte hans ukepenges. Han mente dette var et brudd på hans menneskerettigheter. Etter å ha tapt i førsteinstansen, ble hans anke avslått og domstolen konkluderte kort med at foreldre har ingen juridisk plikt til å støtte sine voksne barn eller til å dekke deres økonomiske behov.

Kan man be barna flytte ut?

I de fleste tilfeller vil voksne barn selv ønske å flytte ut etter endt vanlig skolegang eller når de får seg fast jobb eller kjæreste.

ERIK RÅD HERLOFSEN

Advokat med arbeidsrett som sitt spesialfelt. Var medlem av Statens seniorråd fra 2004–2017 og har deltatt i flere debatter om aldersdiskriminering.

Ifølge psykolog Line Marie Warholm har vi imidlertid i Norge skapt en foreldrekultur der vi hjelper og tilrettelegger for barna veldig mye, noe som kan bli et problem når barna blir 20 år fordi barna ikke er hjulpet til å bli selvstendige. Dette kan gjøre det vanskelig å be barna flytte hjemmefra, særlig om de studerer eller arbeider i samme by.

Warholm mener det er en foreldreoppgave å forberede barna på et liv som voksen og lære dem å ta ansvar for eget liv. Dette innebærer blant annet å sette grenser også for voksne barn.

Alle foreldre bør derfor, når det nærmer seg endt skolegang, søke å ha en god dialog om temaet, først seg imellom og deretter med sine barn. Det er ingenting galt i å si ifra om at nå er det på tide å flytte ut og skape seg sitt eget liv. Problemer oppstår ofte når temaet ikke bringes på banen og barnet fortsetter å bo hjemme uten å ta ansvar for verken betaling eller husarbeid.

Dersom temaet ikke tas opp, gjør man ofte barnet en bjørnetjeneste. Barnet må få beskjed om at det er voksent og må bidra. Dette vil også være til barnets fordel som derved vil oppleve anerkjennelse, mestring og det å være til nytte.

UKULTUR. Det er en foreldreoppgave å lære barn å ta ansvar for eget liv lenge før de må. Det skjer slett ikke alltid.

Det samme gjelder om barnet flytter tilbake til foreldrene for en periode grunnet arbeidsledighet, samlivsbrudd eller lignende. Det finnes mange eksempler på at voksne barn i trettiårene flytter hjem og forventer full service fra sin forelder.

I slike tilfeller bør man være tydelig på varigheten av oppholdet og hva dette innebærer av betaling, husarbeid, innkjøp og stilletid. Dersom barnet ikke aksepterer vilkårene, må vedkommende få beskjed om å finne seg et annet sted å bo.

Hva med barn som kommer og går?

Selv om barna har flyttet ut er det mange som uten forvarsel kommer innom foreldrenes bolig og forventer full service i form av mat og drikke. Noen ganger tar de det som en selvfølge at de kan låne bil, hytte og penger. Andre forventer at de skal være med på foreldrenes ferieturer uten å betale for verken seg selv eller sine partnere.

Som forelder for voksne barn bør du, med mindre du har god økonomi og ønsker å spandere til enhver tid, ta ansvar ved å si tydelig ifra at dette ikke er greit. Det er ingen selvfølge at voksne barn skal ha tilgang til din bolig og ditt kjøleskap når det passer dem. Du risikerer også vondt blod mellom flere barn dersom en av dem får særbehandling.

Warholm har uttalt at hvis du vil at barnet skal ta en voksen rolle, er du – paradoksalt nok – nødt til å ta ansvar ved å vise barnet at du ikke lenger tar ansvaret.

Kan man i verste fall begjære utkastelse?

Jeg er ikke kjent med at det finnes eksempler på at en forelder i Norge har begjært utkastelse av sitt voksne barn med bistand fra namsmyndighetene, men det er intet juridisk i veien for dette.

I så tilfelle må man først sende et skriftlig varsel om fravikelse innen 14 dager og deretter, om barnet ikke flytter frivillig, sende en formell begjæring om fravikelse basert på tvangsfullbyrdsloven paragraf 13–2 tredje ledd bokstav e, som angir at en forelder kan begjære et voksent barn utkastet når det foreligger «forhold som gjør det åpenbart» at barnet ikke har rett til å være i boligen.

Med mindre det voksne barnet har en eieomsrett eller leieavtale i boligen, vil hen altså kunne kastes ut ved bistand av politiet.

Kilder: Psykolog Line Marie Warholm, Boken «Slipp ungdommen fri». Dagsavisen 27. oktober 2023.

The Guardian 26. oktober 2023. The Sun 8. mars 2021.